

op de meest verijsterde consciëntie zonder meer uit den weg te gaan. Wij meenen, dat door het bovenstaande aan dezen eisch is voldaan. Natuurlijk niet, alsof er bij de uitvoering niet nog vragen en onzekerheden zouden overblijven. Maar hier is toch voor de overheid eene plaats aangewezen, waar ze een standpunt kan innemen. Ze moge soms kunnen dubieëren, hoever ze met de handhaving der goede zede moet en kan gaan — indien ze eenmaal voor een bepaald geval eene overtuiging heeft verkregen, waar ze de grens moet stellen, dan heeft ze het recht, de hierop gebaseerde wet ook met kracht te handhaven, desnoods zelfs tegenover het beroep op de consciëntie.

Ook al zou iemand zich door zijn consciëntie gebonden achten om naast op straat te verschijnen, dan zou de overheid het recht hebben om te zeggen: „zoo doet men niet in Nederland“, en dus te eischen, dat hij zich aan haar wetten onderwerpt of anders elders een onderkomen zoekt. En van ieder, die mocht willen beweren, door zijn consciëntie te zijn gebonden om de meest godslasterlijke hoortaal uit te brallen, geldt hetzelfde.

Legt men nu den maatstaf der goede zeden aan, dan valt te zeggen, dat deze worden aangevat door drie bepaalde vormen van Godslastering, die bestaan in een duidelijk uitgesproken smaden of hoonen van God; en — schoon in mindere mate — ook door het vloeken.

Het is duidelijk, dat deze zonden niet uitsluitend zijn te rekenen tot dat geestelijke terrein, dat als zodanig buiten de rechtsmacht der overheid valt, maar ook en allereerst tot dat gebied der uiterlijke zeden, waar de overheid haar strafmacht moet doen gelden.

Slechts zij hieraan toegevoegd, dat de overheid zich hier heeft te beperken tot het publiek terrein.

Niet van alle misdrijven tegen de zeden geldt deze beperking. Maar ten opzichte van Godslastering en vloeken is ze zeker reeds uit een oogpunt van praktische uitvoerbaarheid noodzakelijk; bovendien hangt dit kwaad zoo nauw samen met iemands overtuiging en levensopvatting, dat de overheid slechts dan sterk kan staan, zoo ze ook allen schijn van ongeoorloofden dwang vermijdt en zich beperkt tot het publieke levenssterrein, waarvoor zij in den meest rechtstreekschen zin verantwoordelijk is.

Voorts zij nog herinnerd aan de vroeger gememoreerde waarheid, dat de overheid rekening moet houden met de kwestie van uitvoerbaarheid en praktisch nut harer wetten; iets wat van des te meer beteekenis wordt, naarmate minder vaststaat, dat ingrijpen der overheid rechtstreeks als eisch der Schrift moet worden beschouwd.

Dit belangrijke gedeelte uit het rapport nam ik in zijn geheel op, omdat hierin principieel uiteengezet wordt, dat de hoonende Godslastering en het vloeken, beide zoover zij openlijk geschieden, voor strafbaarstelling door de overheid in aanmerking komen. Het is echter volgens de commissie nog een vraag, of de mogelijkheid ook tot werkelijkheid moet overgaan, en in hoever het noodzakelijk of wenschelijk is beide zonden wettelijk strafbaar te stellen. Wat, (en hiermede komen we tot hoofdstuk zeven, dat handelt over de rijksstrafwet de openlijk gepleegde hoonende Godslastering aangaat, is het rapport van oordeel, dat deze inderdaad door den rijkswetgever strafbaar gesteld behoort te worden.

Als opperste Souverein, hij wiens gratie de aardsche overheid regeert, heeft God, ook ten opzichte van de heiliging of ontheiliging van Zijn Naam, tegenover de natie rechten in velerlei zin. Waar echter die rechten niet alle door de overheid kunnen worden gehandhaafd, is ze toch hiertoe verplicht, dat ze dit als eene voor heel het volk geldende zede handhaaft (of anders dit tot goede zede stempelt), dat die Naam niet openlijk gesmaad of gehoond mag worden; en dat ze de overtreding van zulk eene zede dan ook, krachtens de wet en het recht Gods, waarop ze gebaseerd is, met haar strafwet bedreigt.

Deze plicht der overheid schijnt ons toe, een zoo primair karakter te dragen, dat hier zelfs de vraag, in hoever eene dergelijke wet steun in de volksconsciëntie vindt, in sterke mate op den achtergrond treedt.

Overigens doet zich ook van deze zijde geen bezwaar op. Hoever ook de ontlasting van het volksleven moge zijn voorgescreven, toch kan men nog zeggen, dat het opzettelijk hoonen van het Goddelijk Wezen door de algemeene volksconsciëntie wordt veroordeeld met genoegzame kracht om aan een hier tegen gericht overheidswet levensvatbaarheid te schenken.

Wat de uitvoering van deze strafbaarstelling aangaat, moet in het Wetboek van Strafrecht de openlijke Godslastering onder de misdrijven van openlijke Godslastering te plaatsen aan het hoofd van Boek II van ons Wetboek van Strafrecht. Om voorts te voorkomen, dat de omschrijving van het misdrijf te groote moeilijkheden oplevert, is het gewenscht de volgende formulering te kiezen: Hij, die door woord, geschrift of afbeelding zich jegens of over God openlijk op hoone of smalende wijze uit, wordt als schuldig aan Godslastering gestraft, en wel met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

Anders staat het met het openlijke vloeken.

Wel is dit kwaad in ons volksleven een gruwelijke zonde.

Wel komt het vooral onder ons ook ontstellend veel voor, maar de noodzakelijkheid en wenschelijkheid van een overheidsverbod is hier minder

notoir dan bij het eerste. Onder Israël was de zonde, die wij vloeken noemen, niet strafbaar. God heeft dus zelf een graadverschil aangegeven, en wij mogen Hem daarin zeker volgen. En in de tweede plaats moet de uitvoerbaarheid en doelmatigheid van zulk een maatregel ten eerste in twijfel worden getrokken. De wet, die het publieke vloeken verbiedt, is onuitvoerbaar, en vindt te weinig steun in de consciëntie.

Op grond hiervan meenen we, dat zoolang de volksconsciëntie in dezen geen zuiverder geluid geeft, dan thans het geval is, de landsverheid den besten weg bewandelt, door in haar strafwet geen vloekverbod op te nemen. Dat wij hiermede niet het pleit voeren voor een volstrekte onthouding der overheid in deze zaak, zal aanstonds blijken. En dat wij ook deze betrekkelijke onthouding niet aanprijzen als het hoogste ideaal, zal uit het voorafgaande duidelijk zijn. Het misbruiken van Gods Naam is een zoo ernstige zonde, dat men niet anders dan met leedwezen kan constateeren, dat het niet mogelijk is, deze zonde door een algemeen overheidsverbod uit het publieke leven te weren. Maar dit neemt niet weg, dat tot benadering van het ideaal allereerst en allereerst vereischt is een veredeling van het zedelijk besef der natie in dit opzicht. Natuurlijk ontkennen wij niet, dat tot die veredeling ook de overheid naar vermogen heeft mede te werken; ze zal dat kunnen doen door de maatregelen, die in het vervolg nog ter sprake komen.

K. D.

Door Plicht tot Recht.

Onze christelijke postmannen zijn over mijn „roomblik“ van voor drie weken niet best te spreken. Ik maakte daarin de opmerking, dat op hun algemeene vergadering stemmen waren gehoord, die den hamer van den voorzitter niet hadden mogen passeeren. Men komt daartegen op, en zegt, dat er niets onchristelijks geschied is. — Nu is het allermint mijn bedoeling om tegenover onze christelijk-georganiseerde postmannen etc. een onvriendelijke houding aan te nemen. Zij weten zelf trouwens wel beter. Voorts zou ik niet gaarne iets tekort doen aan de uitnemende capaciteiten van den voorzitter. Ik wensch hem van harte geluk met zijn jubileum. Maar wanneer ik in vier verschillende bladen o.a. lees, dat op bovengenoemde vergadering is gezegd, dat de heer Colijn zijn christelijk beginsel thuisliet, wanneer hij uit Leersum naar den Haag ging; dat ons ministerie allesbehalve christelijk kan genoemd worden; dat zelfs de heer Kruithof ten ernstigste heeft gewaarschuwd tegen zulk een geest, dan vraag ik: hebben al die verslaggevers gefantaseerd, of... worden al zulke uitingen toelaatbaar geacht? In het eerste geval ben ik de dupe van een ongebreidelde verbeelding; in het tweede geval handhaaf ik alles, wat ik in bedoeld artikel schreef.

K. D.

LITERATUUR EN KUNST.

Schilderingen met de pen.

Tot de onmiskenbare verdiensten van de letterkunde van lateren tijd behoort het, dat zij de beteekenis van de woordkunst heeft betoogd en bewezen. In aansluiting bij de tachtigers-eischen aangaande de techniek der literaire kunst, is de vorm van letterkundige productie steeds meer een zaak van belang geworden, omdat men ook de uiterlijke qualiteiten als voorwaarde voor artisticeit ging zien.

Met name ten aanzien van het proza heeft deze erkenning grooten vooruitgang gebracht. Sinds men, volgende het spoor door Jacob Geel gewezen, het proza niet meer beschouwde als alleen voor „leering en stichting“ geschikt, maar metterdaad ook als een kunstvorm, heeft de beoefening van het proza een hooge vlucht genomen niet alleen, maar heeft het zoozeer aan artisticeit gewonnen, dat men tegenwoordig spreken kan van „proza-gedichten“. En juist in het proza met z'n ongebondenheid en ruimer mogelijkheid van zeggen, is de woordkunst tot bloei gekomen.

Men behoeft slechts in het werk van auteurs als van Deyssel, van Looy, van Keden te bladeren, om daarvan overal de bewijzen te zien. En, al weten we allen, dat de doorwerking van het allesbeheerschende individualisme ook tegen de woordkunst bezwaren heeft doen rijzen, groote bezwaren zelfs, het blijft toch een van de verdiensten der nieuwere letterkunde, dat ze op het beeldend vermogen der taal, op den rijkdom aan kleuren en klanken met allen nadruk heeft gewezen.

Deze woordkunst nu heeft vele van onze auteurs gemaakt tot schilders met de pen. Doordat men zich toelagen ging op een zoo zuiver mogelijke weergave van ontvangen indrukken, is onze proza-literatuur verrijkt met talrijke fragmenten, die zijn als even zoovele schilderijen. Als men de in woorden geschilderde effecten zich realiseert, staat het ganache tafereel duidelijk voor ons geestesoog, zoo goed als de in beeld gebrachte werkelijkheid van een schilderstuk staat voor ons lichamelijk zien.

't Is juist de bijzondere rijkdom aan beeldende kracht, die de nieuwere letterkunde haar bekoring geeft. Ik voeg er dadelijk bij: ook haar gevaar, maar,

waar dan in het uitgebeelde geen gevaar schuilt, haar bekoring. Om maar één voorbeeld te noemen, herinner ik aan de wonder-mooie natuur-teekening in een boekje als „Orpheus in de dessa“, als aan het voornaamste waarde-element daarvan. Zulke schildering in woorden maakt de lectuur van een boek als dit tot een voortdurend genot, zoo dikwijls men het weer leest. Maar dan is voorwaarde, dat men werkelijk leest, d.w.z. dat men niet over de bladzijden heen vliegt om het verloop van 't verhaal te kennen, doch rustig de woorden op zich doet inwerken, zoo, dat het beeld klaar en duidelijk, in al z'n schakeeringen van kleur en tint, voor den geest komt te staan.

Wie zoo leest heeft in z'n boekenkast om zoo te zeggen een museum van schilderkunst, waarin hij vele uren van echt kunstgenot doorbrengen kan.

Het is m'n bedoeling, eens op enkele zoodanige schilderingen van zeer jongen datum te wijzen, door ze te doen zien. Daartoe moet ik een paar prozafragmenten uit hun verband nemen, maar ze spreken daardoor juist te sterker als schilderstukken in woorden.

Ik kies daartoe enkele gedeelten uit een nieuw Vlaamsch boekje van den bekenden Antoon Thiry, „In 't Hofken van Oliveten“, de teekening van winterstemming in een klein, oud stadje:

Het winterde over Brabant.

De malsche frissche sneeuw lag dik en wit over de golving der velden en de zwarte boomtoppen hingen scheef onder zijn blanken druk. Kouwelijk en onnoozel grauwden de gekalkte gevelkens onder het geweldige, eens zoo hoog gegroide dak, waarin, luttel van beteekenis, het zwarte holleken der schouw wat gelen rook liet uitkomen.

Het Begijnhof was als verlaten.

Niemand kwam op straat. De stoepen zag men niet meer en aan de dakgoten glinsterden de glazige ijsbaarden als stokken gerstensuiker in het magere licht van een verschrompeld, oud zonnetje. In de laag-ommuurde tuintjes lagen de muuschen dood van den honger onder de stekelige beziestruiken. De Dijle was toegevroren en de jongens liepen er over en maakten er haantjes.

Men leze dit stukje nu eens langzaam en met aandacht — en het winterafreel staat voor u, al ware het in zichtbare lijnen geleekend. Maar — het is uw ervaring ook bij het zien van schilderstukken in kleuren, eerst ten volle spreekt het beeld, als er levende momenten zijn; die geven karakter, stemming ook aan het geheel.

Men leze slechts verder:

Slechts oven als de bejaard in den Sint-Geertruidoren het uur rammelde, rafelden, zwart als roet, wat kraaien uit de hooge stellingaten, wickten krassend over de witte daken en streken daarna loom en lui elk in zijn donker holleken terug.

's Morgens en 's achtermoens alleen, als de klok klepte voor mis of lof, klepperden de groene deurtjes open en toe en de huiverige begijntjes trappelden op breede zolen te midden der straat op een rijtje kerkwaarts. De sneeuw kripte onder hun voeten en hun asem wolkte blauwig lijk pijpemoor uit het holleken der toegetrokken kappen.

Anders was er 't allenkanten stilte en vrede.

Die zwarte, krijschende kraaien en de klein-gebogen, donkere gestalten der schuifelende begijntjes ze verhoogden de wintersche stemming, door het effect van 't doodsche zwart tegen 't omringende wit. Ze zijn als de contrasteerende kleur in het schilderstuk, de dissonant in de klanken-harmonie, die beiden den indruk versterken. En dat slotzinnetje: „Anders was er 't allenkanten stilte en vrede“ zet het geheel in een kader.

Dit nu is een schildering in woorden, evenzeer levend, even vol van stemming, als een geschilderd doek. Wat daar de kleuren doen, doen hier de woorden. En zooals de kunstenaarsvisie noodig is, om de kleuren op het doek te doen harmonieeren en de lijnen te trekken naar het levende model, zoo is hier het kunstenaars talent noodig om de woorden te kiezen en te schikken naar het stemmingseffect.

Een ander fragment nog ten voorbeeld, nu een interieur: de schildery van het feestmaal op Kerstdag in het gesticht voor blinde vrouwkens.

In 't gesticht was 't feest vandaag.

De moeder was ijverig aan den arbeid, want deze dag moest gevierd worden.

In de groote kamer gloeide warm de hooge, geutijzeren stoof binnen heur ronde kooi van traliewerk.

Aan weerskanten van de lange tafels met de wit en rood geruite annelakens (= tafellakens) zaten in hun blezen zetels de blinde vrouwkens. Ze hadden hun beste, grijs kleed aan, waarover den blauw-wollen borstdoek en hun gezichten waren wit in den blanken krans hunner pijpkens-muts. Ze strekten de hoofden over de dampende kommen met to-

maten handen

Men ziet lijk door weer het stille-beweg

Doo bezige

Nog me wat volgt:

Als uit di raakte spreke

De tusschen gers l

kleed, in lij

Men he werk te z

schreven, stuske w

in elk woc mede het

't Lezen een zien v

van kunst

Nasch andere les

van m'n r m'n navra

land, Adr enkele ext

schijnt een

Toen ik druk gele

ervan. Dat is er geel

De rede Slechts of

geen stof was het

me overij over ik ga

op aandri rubriek te

weken gel den, die

woonplaat chest, sol

Den een de tweede

der Erde met Mahl

steeds ov eigenlijke

overigens tities, geli

den kunn

De neg ondersche

dat het S plaats ko

het Adag loont) va

Beethoven menten b

te hulp ri om in de

Schiller) verfolken

De vra is menig

grote ge ook, dat

lijk verkle We zijn i

den en o

onze voor de vraag

wel belar Ge wee

heeft gez componis

mentaal in schelijke

uit te dr zeer beg

zich toe is van al

daarbij d gaarne o

Beethover bad. Eerder

aammene het hem